

Soziolinguistika

Jakintza tantak kontzientzian eragiteko

Soziolinguistika Klusterrak IV. jardunaldietan soziolinguistika bera hartu zuen ardatz. Nola hedatu soziolinguistika ezagutzak irakasle, teknikari eta euskalgintzako eragileen artean? Nola lortu ezagutza horren bidez ikasleen hizkuntza jarreretan eragitea?

ONINTZA IRURETA AZKUNE

Argazkia: Jagoba Manterola/A.P.

Ezkerretik eskuinera, Paula Kasares, Iñaki Martínez de Luna, Pablo Suberbiola moderatzailea eta Mikel Zalbide.

DONOSTIAN, otsailaren 18an, soziolinguistikari hainbat angelutatik heldu zitzaion. Horretarako zeuden irakasleak, teorizatzaileak eta blogariak, besteak beste.

Juan Carlos Etxegoien *Xamar* irakasleen irakasle da, nahiz eta urte luzez haur-gazteen irakasle izan den. Soziolinguistikan interes berezirik ez duela adierazi zuen, bai ordea hizkuntza gatazkan, “gure bizitza baita”. Nola hurbildu soziolinguistika jendearengana? galdetu zion Belen Uranga Klusterreko kideak: “Hizkuntza komunitatearen zentzua elikatuz, herriaren historia kontatuz, euskararen atzean dagoen mundu osoa azalduz”. Haurrak lurrari nola lotu adibidea jarri zuen Xamarrek. Iruñako eskolako umei galdetzen zien zein auzotakoak ziren eta euskarari tiraka azaltzen zien zer esan nahi duen Arrosadiak eta Iturramak,

“erdaldunek ezin dute hori ulertu” esaten zien gaztetxoek.

Diglosiaz?

Jardunaldien antolatzaileek gutxitan ikusi dugun formatua probatu zuten diglosia terminoaz hausnarketa egiteko. Mikel Zalbide euskaltzainak diglosia kontzeptuaz teorizatu eta Iñaki Martínez de Luna soziologoak eta Paula Kasares hizkuntzalariak erantzun egin zioten. Lan egiteko moldea egokia iruditu zitzaion entzule askori, baina gai hori gogoetagai izateaz zalantza ugari zuen jendeak. Alegia, merezi al du ikuspegi teorikoa lantzen hasita diglosia moduko kontzeptuaz hainbeste atzera-aurrera teoriko egiteak? Zalbidek aditzera eman nahi izan zuen, diglosia terminoak sortu zenetik hona adiera asko hartu dituela, eta gaur egun gure

artean ere, esanahi askorekin erabiltzen dela, “trenari abioi deitzen diogu eta abioiari tren”. Kasaresek esan zuen ez dela termino hori erabili zalea, ez delako baliagarria gure egoera azaltzeko. Gizartea dikotomia bidez agertzeko joerari izkin egitearen aldeko agertu zen Kasares, hau da, informala/formala, euskalduna/erdalduna moduko bikoteak utzi eta kontzeptu berriak asmatzea proposatu zuen. Martínez de Lunak diglosia termino polise-mikoa esanahi bakarrera zergatik ekarri behar den galdetu zuen. Beste galdera bat ere egin zuen: “Euskararen egoeraz hitz egiteko balio ez dugun terminoaz hitz egitea ez ote da alferrikako ahalegina?”. Idatzietan diglosia hitza erabiltzerakoan, eman nahi zaion adiera irakurleari esatea proposatu zuen, esate baterako oin oharretan.

Deshazkundera ikasgelan

Jordi Solé i Camardons soziolinguista katalana da eta irakaslea ere bai. Jardunaldietan egin zuen hitzaldiak ondoko izenburua zeukan: *Imaginació i educació sociolingüística a l'ensenyament*. Irakaskuntzan irakasleak eta ikasleak soziolinguistikara gerturatzeari hitz egin zuen, betiere kontuan hartuz soziolinguistikak errealitatea eraldatzeko beharko lukeela izan. Lluís Vicent Aracil soziolinguistarengandik ikasitakoak aipatu zituen hasieran. Hark gertaerak jasan edo ulertu egiten direla omen zioen, hau da, jende baten ustez gauzak gertatu egiten dira eta beste batzuen ustez gertaeren protagonista da gizabanakoa. Hari horri tiraka zioen Solék, ikasleei erakutsi behar zaiela, nola gaztela-

**Kontuan hartuta
elebitasunak ez digula
balio, hizkuntza handiak
erabili beharrean
ikasleen "hizkuntza
motxila" baliatzea
proposatu zuen Solék**

niak katalanaren tokia hartu duen. Katalunian etorkinak eskolaratzekoan gertatzen zaiena azaldu zuen ondoren. Harrera gelak daude atzeritarrentzat eta katalana mahai gainean dago. Ikasgela arruntera doazenean ordea, ikasleek zuzenean gaztelan egiten diete. Irakasle desleialak ere gogoan izan zituen Solék: Ikasleekin katalanez egiteko ohitura hartu eta gero, enpatia aurkitu asmoz gaztelaniara igaro direnak.

Solék boladan dagoen kontzeptua, deshazkundera, jarri zuen mahai gainean. Kontuan hartuta elebitasunak ez digula balio, hizkuntza handiak erabili beharrean

Hausnartu Sariak

Soziolinguistika Klusterrak jardunaldiak baliatu zituen III. Euskal Soziolinguistika Sarien irabazleen lanak aurkezteko.

1. go saria: "Gazteak, musika eta euskara", Luis Azpiazu.

Arrasateko (Gipuzkoa) Arizmendi Ikastolako 14-17 urte arteko gazteak elkarrizketatu zituen Azpiazu saridunak. Gazteok euskal musikaz zuten irudipena aztertu nahi izan du. Euskal musika helduekin eta abertzaletasunarekin lotzen dute eta parrandarekin lotzen dutenean trikitia, erromeria eta panderoa moduko hitzak datozkie burura. Lagin txikiarekin aritu denez, Azpiazu ez du uste ondorio sendorik ateratzerik duenik, baina bere ustez euskal musika eta tradizioa estu lotzen dituzte. Arrasateko talde gehienek gaztelan abesten dutela adierazi dute

elkarrizketatuek. Erreferente gutxi, beraz.

2. saria: "Sugea dantzan: She's in fashion-etik Bilbao euskarazera", Galder Unzu.

Espazio publikoaren diseinua eta kudeaketa nolakoa, jendearen erabilera mota eta komunikatzeko aukeratuko duen modua halakoa. Bilboko hainbat espazio ikertu ditu deustuarrak, eta eserlekurik eta ia euskararik gabeko La Alhóndiga eraikinaren adibidea kontatu zuen.

3. saria: "Euskal soziolinguistika aplikatua", Patxi Juaristi.

Euskal soziolinguistika aplikatuan 70eko hamarkadatik erabili diren metodo eta tekniken bilakaera aztertu du Juaristik. Besteak beste, ikerketa deskriptiboak baino esplikatzaileak gehiago egitea proposatu du.

ikasleen "hizkuntza motxila" baliatzea proposatu zuen. Adibidez, ingelesa alboratu eta portugesa, italiera... dakizkitenek elkar ulertzeko hizkuntza horiek erabiltzea aldarrikatu zuen. Seguru asko hainbat jatorritako haurrak dituzten Kataluniako eskolak izango ditu buruan hizkuntza deshazkunderaz ari denean.

Kultura euskarari atxiki

Jardunaldiak *Lanparak eta ispiluak soziolinguistika zabaltzeko* izenburupeko mahai-inguruarekin amaitu ziren. Soziolinguistika jendarteratzeko hiru hartzaile mota aipatu ziren: euskalgintza (profesionalak), euskaltzaleak eta gizartea. Julen Arexolaleibak (Mondragon Unibertsitatea) hiru eginkizun zehaztu zituen: sakontasuna lantzea, dibul-

gazioa egitea eta adibideen gramatika izatea. Azken horren adibide jarri zuen Euskal Kulturaren Transmisioa graduondokoa. Laburrean esanda, plano teorikoa ekin tzaren bidez harapatzea proposatu zuen. Hariari tiraka, Txerra Rodriguezek (Emun) Nova Cançó jarri zuen dibulgazioaren adibide. Soziolinguistikaren hedapen zabalerako liburu formatuaren egokitasuna zalantzan jarri zuen hainbatek, tartean AEK-ko irakasle eta blogari Benito Fizek. Laugarren mahaikideak, Jacqueline Urlak (Massachusetts Amherst-eko Unibertsitatea), hizkuntza kudeaketan maila teorikoan ari direnak eta eguneroko jardunean dihardutenak elkartu izana nabarmendu zuen. Horrelakorik ez omen da gertatzen AEBetan. ■

Babeslea: Bilboko Udala

